

Του Κώστα Πασχάλη, εκδ. ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

A. ANTI ΠΡΟΛΟΓΟΥ

□

Στο βιβλίο του **Κώστα Πασχάλη** αναφέρεται η δράση του ΔΣΕ με επίκεντρο το Νομό Σερρών και δεν αποτελεί αυτό το βιβλίο ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ. Να τονίσω πως μετά από τόσα χρόνια από τη λήξη του και την γνωστοποίηση αρχειακών πηγών (επικείμενα κι άλλες), τα συμπεράσματα είναι πολλά και οπωσδήποτε ορισμένα έχουν επικαιρότητα και κυρίως αυτά για την ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ.

Ανεξάρτητα απ' αυτά τα συμπεράσματα, ένα γεγονός είναι αναμφισβήτητο ΟΤΙ ΟΙ ΜΑΧΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΧΗΤΡΙΕΣ ΤΟΥ ΔΣΕ ΕΓΡΑΨΑΝ ΕΠΟΠΟΪΑ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΠΟΛΕΜΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ, ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟ.

Σ' αυτό το πνεύμα υποδεχόμαστε το βιβλίο του Κώστα Πασχάλη, όπως και της Μαρίας Μπέικου, όπως και τις ταινίες «ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΒΡΑΧΟΥΣ», της ΑΛΙΝΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, «ΚΕΜΑΛ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ», του ΦΩΤΟΥ ΛΑΜΠΡΙΝΟΥ για παράδειγμα.

B. ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

1. Κεντρικό πρόσωπο του βιβλίου ο αγωνιστής που εμφορείτο από κομμουνιστικά ιδανικά ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΗΤΣΙΤΣΙΚΑΣ γεννημένος το 1927, έσβησε το 2007. Συμμετείχε στον ένοπλο αγώνα όλη τη δεκαετία του '40. Εγκαταστάθηκε στην Πολωνία μετά τη λήξη του εμφυλίου θητεύοντας σε στρατιωτική σχολή και συμμετέχοντας στην παραγωγική διαδικασία. Τη δεκαετία του '70 επαναπατρίστηκε. Παρότι σταθερά αποστασιοποιημένος από το ΚΚΕ κράτησε ζωντανές μέχρι το τέλος τις μνήμες από τη συμμετοχή του στις τάξεις του ΔΣΕ. Χωρίς τον παραμικρό φανατισμό, χωρίς εμμονές και αυταπάτες θεωρούσε τον εαυτό του υπερήφανο για τη στάση και τις επιλογές του.

Ο Βαγγέλης Μητσιτσίκας στο στρατόπεδο της Μπεργκόβιτσα στα βορειοδυτικά της Βουλγαρίας μετά τη λήξη του εμφυλίου κατηγορήθηκε για λιποταξία, επειδή εγκατάλειψε με τη διμοιρία του το Ιστίμπεη, ένα από τα τελευταία οχυρά άμυνας του ΔΣΕ στο Ανατολικό Μπέλες. Απάντησε τεκμηριωμένα στις κατηγορίες, η επιτροπή κατέγραψε τις απαντήσεις του και χωρίς να προβεί σε καμία κρίση του ζήτησαν να επιστρέψει στα καθήκοντά του. Την άνοιξη του 1951 στην Πολωνία, όπου διέμενε ως πολιτικός πρόσφυγας, πέρασε τη διαδικασία της ανακαταγραφής, όπου μετά το τέλος της αναφοράς του οι σύντροφοί του στη Γ.Σ. έδωσαν ομόφωνη ετυμηγορία πως το κομματικό βιβλιάριο του ανήκει, όμως αυτός δεν το δέχθηκε γιατί η κατηγορία της Μπεργκόβιτσα δεν αποσύρθηκε.

Τα θέματα ηθικής τάξης και αποκατάστασης ταλάνισαν το ΚΚΕ από το 1960 έως το 1974 μέσα από τις υποθέσεις Σιάντου, Βελουχιώτη, Καραγιώργη, Πλουμπιδή αλλά και του ίδιου του Ν. Ζαχαριάδη, όπου το τέλος του ως θύμα δεν στιγματίζει μόνον την τότε ηγεσία του ΚΚΕ αλλά και την τότε ΕΣΣΔ και τους μηχανισμούς του κράτους. Βεβαίως κάποιοι αγωνιστές αποκαταστάθηκαν, άλλοι όχι και βέβαια υπάρχουν παραδείγματα ατιμώσης συντρόφων στη διάρκεια του αγώνα, όπως η περίπτωση του Ραφτούδη, στρατιωτικού ηγέτη του 19ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ, όπου την άνοιξη του '48 εκτελέστηκε στα βουνά της Ροδόπης, αφού προηγουμένως βασανίστηκε. Με δύο λόγια η ενότητα ΕΠΟΠΟΪΑ – ΤΡΑΓΩΔΙΑ της ελληνικής Αριστεράς, πρέπει να διδάσκεται και κυρίως να μην επαναλαμβάνεται η τραγωδία στο μέλλον.

2. Η μαζική επιστράτευση εργατών στα λιγνιτωρυχεία του Περγαμώνα από τον ΔΣΕ με την προτροπή «εμπρός σύντροφοι, ο ένοπλος αγώνας σας έχει ανάγκη» μέχρι την λιποταξία σχεδόν όλων δύο μήνες αργότερα, πέρα από την επιτυχία σαν επιχείρηση του ΔΣΕ σε εκείνες τις συνθήκες, αποτελεί μία τραγωδία, όταν ένοπλοι αντάρτες είδαν τους εργάτες να εγκαταλείπουν τον ένοπλο αγώνα και να παίρνουν μαζικά το δρόμο της

Κώστας Χ. Πασχάλης

Κριτικό σημείωμα για «Το Όνειρο έμεινε Ακατοίκητο»

λιποταξίας.

Από τα συγκλονιστικότερα κομμάτια αυτού του βιβλίου και του εργατικού – κομμουνιστικού κινήματος. Η βία στη συνείδηση προκαλεί τραγωδίες όπως έδειξε η ιστορία της Οκτωβριανής επανάστασης εν τη εξελίξει αλλά κι όπως έδειξε η ιστορία της παρισινής κομμούννας, των Διεθνών ταξιαρχιών του Δ.Σ. Ισπανίας το 1936 -1939, η εμπειρία της ΟΥΝΙΤΑ ΠΟΠΟΥΛΑΡ στη Χιλή και τα παραδείγματα προς τη θετική ή αρνητική κατεύθυνση είναι πολλά.

3. Αυτό το βιβλίο όπως αναφέρεται είναι ιστορικές μαρτυρίες για τον εμφύλιο, όμως σε ορισμένα σημεία η λογοτεχνική του αξία είναι αναμφισβήτητη και καθλώνει η ΑΠΛΟΤΗΤΑ και η ΔΥΝΑΜΗ: «είχε πάθει γάγγραινα το πόδι του μέχρι το γόνα, είχε μαυρίσει. Στις 17/9/1948 τον θάψανε κάτω από τις μεγάλες οξιές στην τοποθεσία Κάτω Ντραγάνα».

Αυτό το κομμάτι των λίγων λέξεων αποτελεί ένα ΡΕΚΒΙΕΜ για τους νεκρούς του εμφυλίου και μία αφήγηση στα επίπεδα αρχαίας τραγωδίας.

4. Σ' αυτό το κομμάτι που θα παραθέσω αναδεικνύεται ο πολιτισμός της ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ, αυτόν τον πολιτισμό που τον σήκωσαν τα μεγαλύτερα πνευματικά μεγέθη. Για τη λογοτεχνία για παράδειγμα ας μείνω σ' αυτά τα ονόματα για να γίνω σαφής: ΠΑΛΑΜΑΣ, ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ, ΒΑΡΝΑΛΗΣ, ΡΩΤΑΣ, ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ, ΡΙΤΣΟΣ...

«Πολλές φορές τα τμήματα που ξεκουράζονταν κοντά στο αρχηγείο οργάνωναν ψυχαγωγικές βραδιές. Είχαν δύο ακορντεόν, μια λύρα και κιθάρα. Το τραγούδι που κυριαρχούσε ήταν «στο χωριό της Μεταξάδας», καθώς το μεγαλύτερο μέρος των μαχητών προέρχονταν από τον Έβρο... Τα λαϊκά τραγούδια της Αντίστασης που απομμιούνται τα παλιά κλέφτικα τραγούδια, ξεκινούν, μερικές φορές από έναν πυρήνα παλιό – ένα δίστιχο ή ένα τετράστιχο και πάνω σ' αυτόν τον πυρήνα, ο λαϊκός τραγουδιστής της Αντίστασης προσθέτει τους δικούς του στίχους, ανάλογα με τις νέες καταστάσεις που ανιστορεί και τραγουδάει.

«ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΕΜΕΙΝΕ ΑΚΑΤΟΙΚΗΤΟ» για τον Κώστα Πασχάλη, όμως το «ταξίδι για την Ιθάκη» είναι το ΠΑΝ και γι' αυτό συνεχίζουμε και γιατί σ' αυτό το ταξίδι συναντήσαμε μαζί με τον Βαγγέλη Μητσιτσικα του πεσόντες του ΔΣΕ: Μαχητές και μαχήτριες, αυτούς που εκτελέστηκαν μετά τη λήξη του εμφυλίου, αυτούς που πίστεψαν σε αξίες και οράματα, μαχόμενοι χωρίς ποτέ να λιποτακτήσουν...

Αυτούς που συναντάμε σήμερα σε οδοφράγματα, σε δρόμους και σε πλατείες, σε πανεπιστήμια και εργοστάσια. «Αυτούς με τα πρησμένα πόδια που τους ονόμαζαν και τους ονομάζουν αλήτες».

Σωτήρης Γ. Σιώκος

Μέλος του Δ.Σ. του Ιδρύματος Ιστορικών και Κοινωνικών Ερευνών «ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ».